

RELIGIJA

RELIGIJA

- lat. *ligere* – vezati, spojiti, pričvrstiti
- lat. *relegere* – opetovano sakupljanje, čitanje...
- sanskrt *dharma* – zakon, doktrinu, dužnost, poredak, obred...
- staroperzijski *data* – zakon
- aramejski i hebrejski *dath* – zakon
- moderni hebrejski *dati* – strogo poštivanje zakona, obreda i rituala
- indonezijski *agama* – tekst
- Oxford Classical Dictionary *hosios* – običaj
- arapski *din* – vladati se dolično, slijediti tradicionalne običaje
- riječ Islam – od *aslama* – pokoriti se, potpuno se predati, potpuno se obvezati
- *musliman* – onaj koji se pokorava
- kineski *tsung-chiao* – načelo mišljenja
(*tsu-tsung* – preci, spajanje; *chiao* – učenje)

ŠTO RELIGIJA NIJE

1. **vjera u boga ili bogove** nije nužna za određenje religije; mnoge religije nemaju boga (*budizam, taoizam, šintoizam, konfucijanizam, animizam, totemizam...*)
2. religija **ne mora nužno** biti povezana s **moralnim pravilima** (u nekim religijama bogovi nisu povezani s ovozemaljskim stvarima; *npr. stari Grci*)
3. **religija nije isto** što i **vjera u nadnaravno** (*npr. konfucijanizam u tom slučaju ne bi bio religija*)

ZNAČAJKE RELIGIJE

SKUP SIMBOLA

RITUALI

ZAJEDNICA VJERNIKA

RELIGIJA uključuje **skup simbola** koji izazivaju osjećaje obožavanja ili strahopoštovanja, a povezani su s **ritualima** ili **ceremonijama**, u kojima sudjeluje **zajednica vjernika**

SVETO

- nešto što se smatra **iznimnim**, **nesvakodnevnim**, **tajanstvenim**, čak i **opasnim**, a izaziva osjećaj **strahopoštovanja**
- **izdvojeno** i **izuzeto** iz rutine života

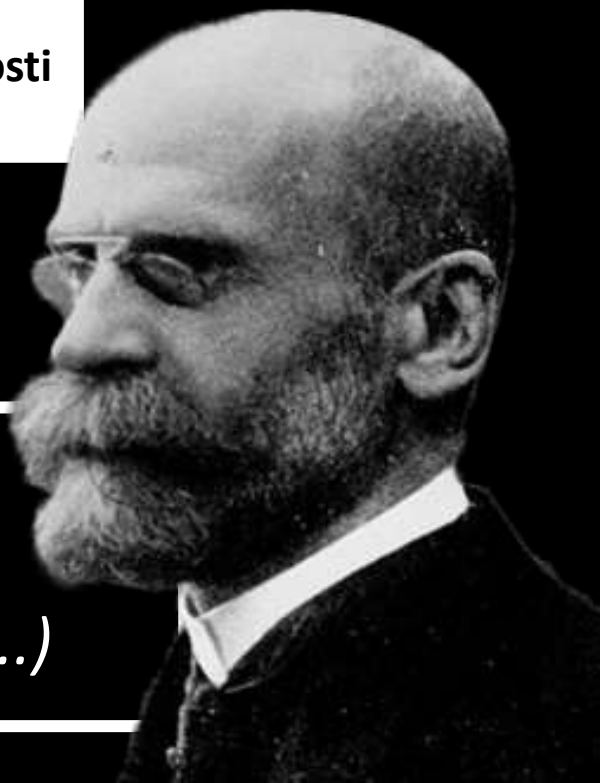
razlika između svetog i profano nije u karakteristici stvari ili bića već **u odnosu ljudi prema njima** (npr. kalež, hostija, krava...)

PROFANO

- povezano sa **svakodnevnim**, **uobičajnim** i **poznatim**

RITUALI

više ili manje **formalna pravila** koja određuju **kako se** ljudi trebaju **ponašati** u prisutnosti svetoga

RELIGIJSKA RAZNOLIKOST

– R. *McGee* – 4 tipa vjerovanja

JEDNOSTAVNI
SUPERNATURALIZAM

ANIMIZAM

TEIZAM

SUSTAV
APSTRAKTHNIH
IDEALA

RELIGIJSKA RAZNOLIKOST

- R. **McGee** – 4 tipa vjerovanja

JEDNOSTAVNI SUPERNATURALIZAM

- u manjim, jednostavnijim društvima
- pripisivanje nadnaravnih osobina **predmetima** i **pojavama** (grmljavina, potres...) – *Sioux indijanci (Wakan sile)*
- „**sila**” kojoj se nastoji udovoljiti različitim postupcima

RELIGIJSKA RAZNOLIKOST

- R. **McGee** – 4 tipa vjerovanja

ANIMIZAM

- vjerovanje u **duhove** i **druga „onostrana” bića**
- duhovi koji borave u životinjama, stijenama, zvjezdama ili u drugim ljudima
- **imaju ljudske osobine**
- nema obreda, svetih knjiga, spisa, ni osnivača
- prinošenje žrtava i darova

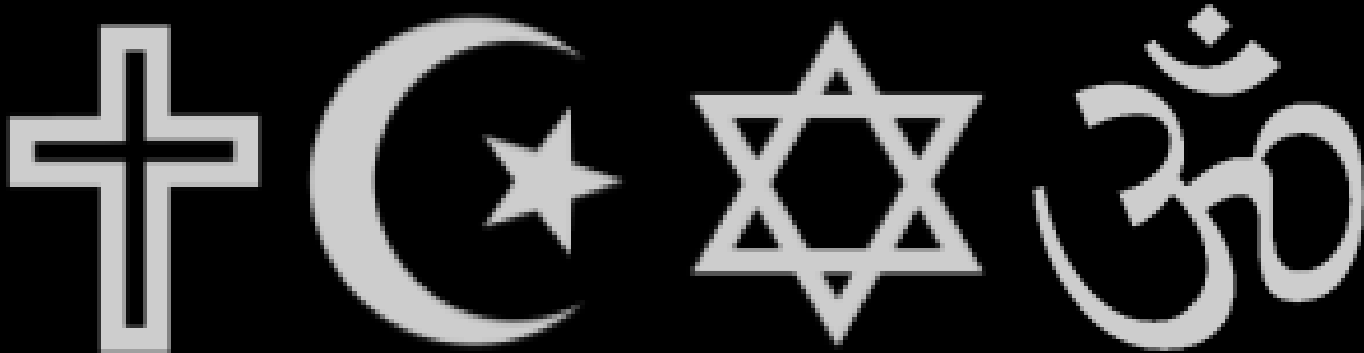

RELIGIJSKA RAZNOLIKOST

- R. **McGee** – 4 tipa vjerovanja

TEIZAM

- vjerovanje u boga/bogove
- **monoteizam** (vjerovanje u jednog boga – judaizam, kršćanstvo, islam) i **politeizam** (vjerovanje u više bogova – hinduizam)

RELIGIJSKA RAZNOLIKOST

– R. *McGee* – 4 tipa vjerovanja

SUSTAV
APSTRAKTNIH
IDEALA

- religije **posvećene postizanju moralne i duhovne izvrsnosti**
- ponekad se nazivaju i **etičkim religijama**
- budizam, konfucijanizam i taoizam
- naglašavaju **toleranciju, nenasilje, usklađivanje s prirodom, meditacija...**

VRSTE RELIGIJSKIH ORGANIZACIJA

— četiri idealna tipa **religijskih organizacija** (*Ernst Trölsch*)

CRKVA

DENOMINACIJA

SEKTA

KULT

Pozitivan odnos prema društvu	Negativan odnos prema društvu
CRKVA	SEKTA
DENOMINACIJA	KULT

CRKVA

- velika, društveno prihvaćena vjerska organizacija s **formaliziranom strukturom vjerovanja, rituala i unutarnjom organizacijom moći**
- članstvo se stječe **rođenjem** (krštenjem)
- odnos prema društvu – **pozitivan**
- zagovara **tradicionalne i konzervativne vrijednosti**, u skladu sa svetim spisima
- Crkva drži da je jedina nadležna za tumačenje svetih spisa
- **formalizirani vjerski obredi**
- **svećenstvo** je **profesionalno i posebno školovano**

DENOMINACIJA

- religijska skupina koja prihvaća postojanje drugih religija i uglavnom je **u suglasju s vrijednostima društva**
- **manji broj članova od Crkve**
- karakteristična je za SAD
- **odobrava odvajanje Crkve od države**
- imaju **profesionalno svećenstvo**
- presbiterijanci, baptisti, metodisti...

SEKTA

- relativno **mala vjerska skupina** koja se najčešće **odvojila od Crkve**
- **odbacuje dominantne vrijednosti i način života šireg društva**
- **članovi su snažno odani grupi** i proživljavaju **duboko religiozno iskustvo**
- uglavnom su **zatvorene grupe** i **nepristupačne** nečlanovima
- **nema svećenstvo** nego najčešće **vođu** (karizmatskog)
- *npr. Amiši, Jim Jones – Hram naroda...*

KULT

- **manje organizirana i privremena skupina**
- **ne temelji se na razrađenoj doktrini** i ne postavlja velike zahtjeve članovima
- skupine koje se bave transcendentalnom meditacijom, spiritistički kultovi, vjera u astrologiju i slično
- **u suprotnosti su s vrijednostima i načinom života šireg društva**
- npr. kultovi sudnjeg dana – često završe tragično

PONAVLJANJE

RELIGIJSKA RAZNOLIKOST

JEDNOSTAVNI
SUPERNATURALIZAM

ANIMIZAM

TEIZAM

SUSTAV
APSTRAKTHNIH
IDEALA

VRSTE RELIGIJSKIH ORGANIZACIJA

CRKVA

DENOMINACIJA

SEKTA

KULT

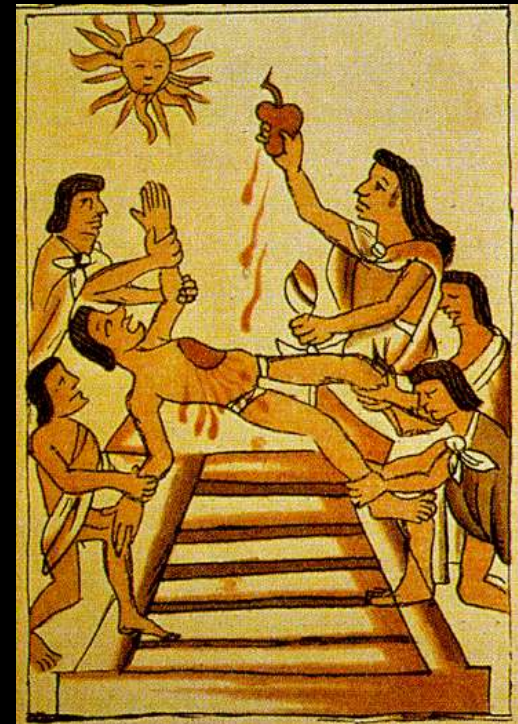
DRUŠTVENE FUNKCIJE RELIGIJE

- 1. KOMPENZACIJSKA ULOGA**
- 2. SOCIJALNA INTEGRACIJA**
- 3. SOCIJALNA KONTROLA**
- 4. IDEOLOŠKA FUNKCIJA**

– što religija čini u društvu i za društvo – društvene posljedice religije

DRUŠTVENE FUNKCIJE RELIGIJE

- **KOMPENZACIJSKA** funkcija – religija pruža **utočište** i **nadomjestak** spram životnih nedaća
 - pomaže u nošenju s životnim nedaćama
 - pomaže u životnim prijelazima (rituali prijelaza) – *rođenje, vjenčanje, smrt...*
 - Marx – „Religija je opijum za narod”
-
- **disfunkcionalne** posljedice religije (*npr. Asteci*) i religijske pojave koje **nemaju društvenu funkciju** (*npr. pustinjaci*)
-

SOCIJALNA INTEGRACIJA

- osnovna značajka religije je stvaranje i očuvanje **solidarnosti u društvu** (*osjećaj pripadnosti zajednici*)
- E. **Durkheim** – „*Elementarni oblici religijskog života*”
 - proučavao je totemizam plemena Arunta (*kao elementarni oblik religioznosti*)
 - **izvor religije je u samom društvu**
 - totem simbolizira zajednicu, tako **društvo**, obožavajući toteme, **obožava samo sebe**
 - **ceremonije i rituali jačaju zajednicu**

DRUŠTVENE FUNKCIJE RELIGIJE

- **SOCIJALNA KONTROLA** – osiguranje **poštivanja** dr. normi i **internalizacija** društveno poželjnih oblika ponašanja
- služi kao **vrsta nepisanog zakona**
 - *zašto muslimani i židovi ne jedu svinjetinu i zašto je za Indijce krava sveta životinja*

IDEOLOŠKE FUNKCIJE RELIGIJE

- religija kao sredstvo **opravdavanja društvenih nepravdi i privilegije vladajuće klase** – *Marx*
- *npr. kastinski sustav*
- dr. nejednakost uzrokuje masovno okretanje religiji kao utjehi

KONZERVATIVNE

-
- religija kao **podloga za društvene promjene**
 - Max **Weber** – „*Protestantska etika i duh kapitalizma*”
 - borba za prava potlačenih slojeva društva
 - Martin **Luther King** i prava crnaca (1960-ih), islamska revolucija u Iranu (1970-ih), teologija oslobođenja u Latinskoj Americi

PROGRESIVNE

RELIGIJA U MODERNOM DRUŠTVU

- **SEKULARIZACIJA (posvjetoavljenje)** – proces smanjivanja utjecaja religije u društvu
 - smanjenje broja vjenčanih parova u crkvi
 - smanjenje pohađanja vjerskih obreda
 - smanjenje političkog i socijalnog utjecaja Crkve i drugih vjerskih organizacija
 - školstvo, zdravstvo i socijalna pomoć prelaze u ruke države
- **PRIVATIZACIJA RELIGIJE** – preobrazba religije iz **javne** u **privatnu** stvar – *osobno tumačenje vjerskog učenja*
 - pad sudjelovanja u institucionalnoj religiji i porast novih oblika religioznosti (*sekte, kultovi i sl.*)

RELIGIJA U MODERNOM DRUŠTVU

- **CIVILNA RELIGIJA** – odnosi se na **kvazireligioznu** vezanost za simbole i institucije sekularnog društva
- povezivanje elemenata religije s političkim sustavom
 - **državni i nacionalni simboli** (sekularni simboli) doživljavaju se kao **svetinja** (zastava, grb, himna, vojne parade...)
- *npr. američka civilna religija, komunizam, nacionalizam...*

NOVA RELIGIOZNOST

— TRI TIPA NOVE RELIGIOZNOSTI *(s obzirom na odnos prema društvu)*

1. religije koje se **PRILAGOĐAVAJU** svijetu

- prihvaćaju svijet kakav jest
- kritiziraju Crkvu, a ne društvo (*npr. pentekostalne sekte*)
- teže izravnom doživljaju svetog

2. religije koje **ODBACUJU** svijet

- odbacuju vrijednosti modernog društva
- negativno prikazani u javnosti (*npr. Hare Krišna*)
- izoliraju se od „pokvarenog” svijeta
- posvećuju cijeli svoj život vjeri

3. religije koje **PRIHVAĆAJU** svijet

- ne suprotstavljaju se vrijednostima društva
- traže naknadu od članova (novčanu)
- koncentrirane na osobno usavršavanje
- *npr. scijentologija (dianoetika)*

RELIGIJSKI FUNDAMENTALIZAM

- **RELIGIJSKI FUNDAMENTALIZAM** – konzervativno stajalište koje zagovara **povratak temeljnim načelima religije i nastoji obnoviti izvornu vjeru**
 - suprotstavlja se sekularizaciji i modernim promjenama

KRŠĆANSKI FUNDAMENTALIZAM

- doslovno tumače Bibliju
- netolerantni su prema religijskoj raznolikosti i pluralizmu
- naglašavaju osobni doživljaj vjere i rituale
- neprijateljski odnos prema modernom (sekularnom) svijetu
- *Nova kršćanska desnica u SAD-u*

ISLAMSKI FUNDAMENTALIZAM

- zagovaraju obnovu islamskih vjerovanja i vrijednosti
- negativan stav prema modernim promjenama (sekularizaciji)
- ograničavanje sloboda (pol. i osobnih) građanima
- *Iranska islamska revolucija (1979.), talibani, islamsko bratstvo, Boko Haram*

KORISNI LINKOVI

(za lakše učenje)

- RELIGIJA (11:05 min)
 - <https://www.youtube.com/watch?v=plgb-3e8CWA>
- Religija kao socijalna kontrola (*„Religija je opijum za narod“*)
 - <https://drive.google.com/open?id=1lq08kTs1leP68tRE80g4ISYIU9fjO5oW>